

Definicja rodziny studenta na użytek stypendium socjalnego

Student chcący otrzymać stypendium socjalne, a więc świadczenie finansowane z budżetu państwa, czyli przez podatników, zobowiązany jest do wykazania, że znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Prawidłowa ocena musi uwzględniać tzw. kontekst, czyli rodzinę studenta. Ustawodawca przyjął, że zasadą jest wykazywanie dochodów rodziny, ale są też wyjątki, o których warto pamiętać.

Jacek Pakuła 07 lipca 2023

Definiowanie pojęć prawnych najczęściej kojarzy się z tzw. słowniczkiem zawartym praktycznie na początku ustawy, co miało miejsce np. w przypadku ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (art. 2). Aktualnie obowiązująca ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie zawiera w ogóle takiego rozwiązania.

Co ciekawe, zarówno wtedy, (art. 179 ust. 4), jak i obecnie (art. 88 ust. 1 pkt 1) ustawodawca definiując pojęcie rodziny studenta nie skorzystał z słowniczka, ale dokonał prostego wyciszczenia, stanowiącego zamknięty katalog (krąg) osób, których dochody student, co do zasady, musi przedstawić.

Warto więc sięgnąć do przepisu art. 88 ust. 1 pkt 1 PSWiN, zgodnie z którym wzięcia się dochody osiągnane przez:

- a) studenta,
- b) małżonka studenta,
- c) rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta,
- d) będące na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-c, dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek.

Z powyższego wynika, że przede wszystkim chodzi o dochody studenta, będącego przecież wnioskodawcą.

Do drugiej grupy zaliczyć należy małżonka studenta - chodzi tu więc o osobę, która zawarła związek małżeński ze studentem. Nie ma znaczenia, czy ów związek został zawarty kilka lat temu, czy np. w roku 2022 albo 2023. Kluczowe dla okresu stypendialnego 2023/2024 jest to, aby uwzględnić aktualną sytuację, również co do stanu osobowego rodziny. W konsekwencji student będzie zobowiązany przedstawić dokumenty ilustujące dochód tej osoby za poprzedni rok podatkowy. Trzeba również pamiętać, że śmierć małżonka, ale i prawomocne orzeczenia orzekające rozwód lub separację, będą miały przełożenie na wyłączenie tej osoby ze składu rodziny.

Trzecia grupa obejmuje rodziców, opiekunów prawnych oraz opiekunów faktycznych studenta. Rodzice to sprawa oczywista, akt urodzenia dziecka.

Kilka słów należy poświęcić opiekunom prawnym i faktycznym studenta. W przypadku tego pierwszego ważnym dokumentem jest orzeczenie sądu o ustaleniu opiekuna prawnego, niemniej wraz z momentem osiągnięcia pełnoletności co do zasady opiekun ta wygasa. Nie oznacza to jednak, że osoba, dotychczas posiadająca status opiekuna prawnego zupełnie nie ma znaczenia. Może się bowiem tak zdarzyć, że ów opiekun prawny stanie się opiekunem faktycznym. Dużo zależy od stanu faktycznego i od wyjaśnień studenta, w tym oświadczenia, czy (nie)prowadzi gospodarstwa z rodzicami/opiekunami prawnymi/faktycznymi. Co do opiekuna faktycznego - aktualne i trafne jest wskazanie zawarte w [wyroku NSA z dnia 15 lipca 2022 r., sygn. III OSK 1360/21](#): **opiekun faktyczny studenta to osoba, która - w rozumieniu potocznym - taką opiekę sprawuje, jeśli oczywiście student**

takiej opieki wymaga.

Czwartą grupą są dzieci. Ustawodawca wskazuje, że chodzi o dzieci będące na utrzymaniu studenta, małżonka studenta oraz rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych studenta. Dodatkowo, wprowadzono dodatkowe warunki do uznania, że dziecko jest członkiem rodziny. Ma to swoje źródło w obowiązku alimentacyjnym. Uwzględnia się więc:

- dzieci niepełnoletnie,
- dzieci pobierające naukę do 26. roku życia,
- jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia,
- oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek.

Na tle powyższego należy pochylić się nad pojęciem pobierania nauki. Mogłoby się wydać, że chodzi tylko i wyłącznie o studia, ale mieć na uwadze trzeba przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe. Otóż w myśl przepisu 18 ust. 1, szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

1) ośmioletnią szkołę podstawową;

2) szkoły ponadpodstawowe:

a) czteroletnie liceum ogólnokształcące,

b) pięcioletnie technikum,

c) trzyletnią branżową szkołę I stopnia,

d) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,

e) dwuletnią branżową szkołę II stopnia,

f) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku.

Oznacza to, że pobieranie nauki, obok studiów, obejmuje kształcenie w ww. placówkach. Dopełnieniem są doktoranci, zarówno odbywający studia doktoranckie (stara formuła), jak i w szkole doktorskiej. Doktorantów oczywiście do rodziny zaliczyć należy.

Pewne wątpliwości może budzić sformułowanie - dzieci pozostające na utrzymaniu. Przykładowo brat studenta uczy się i jednocześnie pracuje, natomiast rodzice studenta nie mają dochodu, czy możliwe jest uwzględnienie brata do składu rodziny? Może się wydawać, że to on sam jest jedynym żywicielem rodziny, a tym samym nie jest na - dosłownie - utrzymaniu rodziców. W ustawie o świadczeniach rodzinnych znajduje się definicja osób pozostających na utrzymaniu - oznacza to członków rodziny utrzymujących się z połączonych dochodów tych osób (art. 3 pkt 12). I tak też trzeba ów przepis wyklądać. Po pierwsze, student sam wskazuje członków rodziny i jeśli uwzględni we wniosku rodzeństwo, to organ ma dokonać oceny, również pod kątem formalnym, czy taka osoba może być zaliczona do składu rodziny. Oznacza to, że albo spełnia przesłanki, albo ich nie spełnia. W przypadku rodzeństwa kluczowe jest kryterium wieku, pobieranie nauki i ewentualnie niepełnosprawność, a nie możliwości zarobkowe.

Blog pt. Pomoc materialna dla studentów jest częścią zadania publicznego współfinansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz Środowiska akademickiego”.

Minister
Edukacji i Nauki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki